

A „NÉPFRONTOS” EMBER

Születőben van a „népfrontos” ember. Jó ideig csak kiemelkedő személyiségekről, egy-egy csoportról vagy netán szervezetről mondtuk el, hogy — „népfrontos”, azaz népben-nemzetben tud gondolkozni, saját, egyedi idejét történelmi időkhöz képes igazítani. Képes arra, hogy a társadalom törvényszerűségeit személyes létének összefüggéseiben megtalálja, az események menetében a fejlődés mozzanatait kövesse és a közösség sorsát önmaga sorsában, illetve önmagát a közösség képleteiben vizsgálja.

Születőben van az az ember, akitől a közgondolkodás, a kiterjedt felelősség nemcsak hogy nem idegen, hanem az elvekről egyenesen a tettekre vált át, szabad emberek szabad együttműködéseként gyakorolja — a termelés és a politika vonatkozásában is —, morális küldetést teljesítve. *Születőben* van, de még nincs *uralkodóban*. Egyre gyarapodik a számuk, egyre növekszik az igény irántuk. Ahhoz, hogy mint típus uralkodóvá legyen, mint jelenség tömeges méretet öltjön, az összes viszonyoknak — a termelési, politikai és kulturális viszonyoknak egyaránt — együtt és tovább kell változniuk. Ezek a változások kicsapódnak az egyéni életre, megmutatkoznak az emberi érintkezés legkülönbözőbb formáiban és következményeikben az ember belső átalakulását is maguk után vonják.

A szocializmus továbbvitele, a társadalmi rend magasabb szintre emelése a szabadságnak azt a birodalmát kínálja, amit megelőz — mert meg kell alapozni, érelni kell ahhoz, hogy valóságos legyen — a testvéri szellemnek, az igazi szolidaritásnak, az áldozatvállalásnak és áldozatkészségnek megtestesülése, vagy legalábbis megelőzik azok a komoly erőfeszítések, amelyek az életbe való átültetésükre, természetes meggyökereztetésükre törekszenek. Az összetartozás szorosabb kifejeződéséről kell tehát gondoskodnunk a mindennapi munkánkban, az otthon-építés mind országossá tágított, mind családívá szűkített keretei közt és tetteinket aprópénzre kell váltanunk a közvetlen emberi kapcsolatokban. Az egyén erkölcsiége mindenkor függvénye az általános erkölcsi felfogásnak, az egyén magatartása mindig tükrözi a közösség ellentmondásait. Az egyén annyira és annyiban társadalmi, amennyire és amennyiben társadalmiak vele szemben: az egyén arca, küzdelme, az egyén minősége nem sikkad el, hanem nélkülözhetetlen része lesz a közösségi minőségnek, sőt a közösség minősítésének is. A Hazafias Népfront igyekszik megtalálni azokat a fórumokat, kialakítani azokat a társas összefüggéseket, ahol egyrészt mindenkihez eljuthat a társadalom szava, másrészt pedig a társadalom minduntalan visszahallja az emberek külön szavát. Vagyis érvényesíteni akarja, hogy az egyes ember alkalmazza és megbecsülje a társadalmi demokratizmus szabályait, és a közösség tartsa tiszteletben a szavahihető emberek demokráciáját.

A „népfrontos” ember első — s talán legfontosabb — jellemvonása, hogy harmonikusan ötvöződik benne közösségiségének és egyéniségének tudata, személyisége kötődik a közelethez tevékenysége és szemlélete révén, mindenfajta megnyilatkozásában ez az egység a döntő. Ugyancsak lényeges jegye a folytonos törekvés *demokráciára*; a demokratizálódásra az állami élet és a privát élet minden helyzetében, mindenekelőtt az emberség biztosításával az ügyintézés valamennyi hullámhosszán. A demokrácia lehet az egyetlen tisztító és előre vivő princípium a közjó területén, amikor a bürokrácia és a hivatali gőg salakhegyét kell elhordani, hogy az élet túlzott adminisztrációja el ne vegye tőlünk az élet élvezetét. A demokratizálódás fokként átvethet „a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába”, sőt ezt a szabadságot már most teremti az egyének morális tettei, melyek az intézményekért fogannak, hogy azok meg ne merevedjenek, ne váljanak dogmák foglyaivá. Most termék ezt a szabadságot a demokrácia azon formái — a munkahelyi, a lakóhelyi és a tömegszervezeteken belüliek —, amelyeknek kritikusként, példaadóként, rendezőként és javítóként kell betölteniük hivatásukat, hogy az embereket szabadságra, önfegyelmre és tudatosságra neveljék.

A törekvés demokráciára a „népfrontos” ember etikai alapállása, meghatározza másokhoz való viszonyát. Nem részvétlen másokkal szemben, érzékeny az emberi gesztusokra, a panaszkodókra, bajokra, de szívesen megosztja mások örömeit, derűjét is. Nem szerepben tetszeleg, hanem azért fárad, hogy közelebb hozza az embereket önmagukhoz, életvitelükhöz, saját belső kérdéseikhez és közelebb hozza őket egymáshoz is, mert sok emberi megértésből, kölcsönös megismerésből és felajánlott segítségből kerekedik ki a társadalmi egyetértés, a társadalmi aktivitás — a közérdek. Ez természetesen annak elfogadását és képviselését jelenti részéről, hogy az embereket összekapcsolja azonosságai alapján, anyagi és szellemi boldogulásuk közös pontjait keresse, ne világnézetük eltéréseit vegye számba. Az embereknek a közösség és önmaguk szükségleteinek parancsát *emberi mivoltukban*, lényükből fakadó *lényegi követelményeik* szerint kell teljesíteniük, az emberhez méltó életfeltételek biztosítása és egzisztenciális meghaladása révén. Hiszen „a magáért való egyes ember — mint Feuerbach megállapítja — nem hordozza magában az ember lényegét, sem mint erkölcsi, sem pedig mint gondolkozó lény. Az ember lényegét csak a közösség hordozza; az ember egysége az emberekkel olyan egység, amely azonban az En és a Te reális különbségén alapul.”

A „népfrontos” ember — *hisz*. Minél inkább válik bárhová tartozása összetartozássá, cselekvése partnerséggé, gondolkodása másokkal folytatott együttgondolkodássá, annál inkább képes embereket gyűjteni hirdetett eszményei köré, megerősíteni az ingadozó hűségűeket, felkelteni a tudatosságot azokban, akik még nem tudatosak, véglegesen kirekeszteni a karrierizmust, az egoizmust, az opportunizmust a közgondolkozásból és megsemmisíteni az őket támadó tényeket. Hite — bármilyen tartalmú legyen is — az ember szolgálatára szegődötti, a világ jobbításához, szépítéséhez ad neki belső töltést, erőt sokszorozó energiát. Akár materialista, akár istenhívő, nem illúziókat követ; ez az illúziómentesség határolja el a kispolgári utópizmustól: sohasem kétségbeesést vagy csüggedést tételez fel a nehézségek láttán, hanem a jövőbe vetett hitét szilárdítja, melyet valóra válásának fokozatossága és a megvalósítás olykor kedvezőtlen körülményei sem rendítenek meg, mert a tulajdonképpeni célt — a teljesebb embert és a tökéletesebb létet — zavarokon és akadályokon át sem téveszti szem elől.

„A nemzeti egység felveti az állam és az egyházak, valamint a hívő és a nem-hívő emberek viszonyát a szocializmust építő társadalomban — írja *Kállai Gyula*, a népfront elnöke *Szövetségi politikai és ideológiai harc* című cikkében. — Hazánkban a vallásos tömegek is meg vannak győződve róla, hogy a szocialista társadalmi rendszer jobb bármilyen régebbi társadalomnál. A tények meggyőző hatására és az egyházak belső fejlődésének törvényszerű következményeként az állam és a magyarországi egyházak között nemcsak korrekt viszony alakult ki, hanem jó együttműködés is.

Az állam arra törekszik, hogy viszonya és együttműködése az egyházakkal a megkötött szerződések s az alkotmány szellemének és betűjének megfelelő legyen. Az egyházak vezetői viszont maguk is elősegítik, hogy tevékenységük összhangba kerüljön a szocializmust építő magyar nép társadalmi céljaival és törekvéseivel. A világnézetű különbségek ellenére ez biztosítja az egyházak helyét és szerepét népünk politikai és társadalmi közösségében.”

Az intézmények találkozása, állam és egyház törvényesen rögzített jó viszonya és együttműködése — még ha különböző nézőpontból veszik is szemügyre a társadalom kérdéseit — a fő hangsúlyt mindig a ténylegesen fellépő és a lehetséges politikai, gazdasági és kulturális konzekvenciákra helyezi. Bármily fontosak legyenek is azonban ezek, létrejöttük mikéjntje és eredménye már túlmutat az életviszonyok megalkotására és újraalkotására kötött társadalmi szövetségen: a közös gondolatok és hitek továbbfejlesztését indokolják. Mert a *hitek morális tényezők is*; a szocializmusban minden emberi rossz és elidegenítő tulajdonság *tetté vált tagadását* testesítik meg, azaz nem csupán szembeszállnak az ember lényegétől idegen tulajdonságokkal, hanem megsemmisítik, eltűnésük kezdetét is magukban foglalják. Annak az időnek előhírnökei, amikor az ember végre teljesen átveszi — végtelen öntudatból, önkéntes fegyelemből, büneitől megszabadultan — az immáron *emberivé nemesített* társadalom irányítását.

A „népfrontos” embernek e hitek tüzeiből hordoznia kell magában annyit, hogy a jelenben is felismerje a vágyott jövőt, a ma történelmében a holnap kötéseit, napjaink emberében az új ember vonásait. „A múlt rendszer ideológiájának a maradványai — mondja *Kállai Gyula* idézett cikkében — még nem tűntek el nyomtalanul, sőt e káros örökség bizonyos politikai és gazdasági körülmények között újratermelődhet és újratermelődik. Higgadtan és nyugodtan, de határozottan kell szembenéznünk azzal a ténnyel, hogy társadalmunk le nem becülhető rétegeiben az önzés, az individualizmus filozófiája gyakorta szocialista mázzal leöntve terjed.” A „népfrontos” ember nem azt nézi, kinek mi a hite, ki mit vall meggyőződéséként, hanem hogy ezek a *belső tanítások* mit tanúsítanak, az emberek milyen erőfeszítéseket tesznek, hogy e tanításokat az életben alkalmazzák. Kinek-kinek milyen fogódzói vannak embersége érvényesítéséhez, a hitek milyen eszközöket kínálnak ahhoz, hogy az önzés, az intrika, a törtetés, az olcsó demagógia gátjain felülkerekedjünk. Bárhonnan és bármiből adódnak a segítség forrásai, potenciálisan a társadalom érdekeit szolgálják, a közös gondokat enyhítik.

A „népfrontos” ember *dinamikus* ember. Nem hagyja, hogy egyesek lehoronyozzanak a maguk kis partmenti állóvizébe, miközben mellettük elrohan a folyó. A morálisan tönkrement, lelkiileg züllött, harácsolásra és tanításra vete-medett emberekkel szemben nemcsak a társadalom etikai visszautasítását fogalmazza meg, hanem szembeállítja velük a hitek morális követelményeit, a különböző felfogású, de az erkölcsi alapkérdésekben egyetértő emberek sorfalát. Fel kell lépnie minden rossz társadalmi jelenség ellen, nehogy az intézmények tevékenysége megcsontosodjék, nehogy a formák rabjaiként kezeljék az állampolgár ügyeit, az érdekében hozott határozatokat, rendeleteket, mielőtt azok jó-tékony szabályozó hatásai valóban megmutatkoznának. Szóvá kell tennie, ha tapasztalja, a tömegektől különvált hivatalok arisztokráciáját, a magasabb és alacsonyabb „szintek” versengését és tabuját, amik óhatalanul a protekciónak, a különféle megkülönböztetéseknek kedveznek. Nem hagyhatja, hogy egyesek a magányukba temetkezzenek, saját „kis-szocializmusukat”, „törpe-szabadságukat” építsék a közösség rovására, az ország hátrányára.

A dinamizmus szüntelen megújulás is. Mindenekelőtt műveltségben, mert csak a magasrendű műveltség tesz tisztaság-kedvelővé és társadalmilag együtt-érzővé érdek nélkül is. A szakmánkban és hivatásunkban való folytonos továbbképzés, a szellemi meg-nem-pihenés tudja finomítani az emberi tudat küszöbéig ható lelki funkciókat is: „... a termelési erőket odakint s az ösztönöket idebent...” (József Attila). Az ember tehát nemcsak a külső világot kell, hogy építse, hanem vele párhuzamosan kell, hogy belsőleg is építkezzen. A közösséggel való eljegyzettség nemcsak a közösségbe merítkezés, az együttesbe való beleállás elkötelezettsége, hanem az önmagamba merülés, önmagam belső értékeinek újra-és továbbtermelése is, kötelezettség a szellemi és erkölcsi gyarapodásra. A közösségnek csak akkor tud az egyén többet adni, ha maga szintén napról napra több, a közösség is azáltal növeli kvalitásait, ha az egyén is egyre fajsúlyosabb lesz az értékek rostáján. „Ember, tökéletes, igaz ember csak az — vallja Feuerbach —, akinek van esztétikai vagy művészi, vallásos vagy erkölcsi és filozófiai vagy tudományos érzéke — ember egyáltalában csak az, akitől semmi emberi nem áll távol.”

A „népfrontos” ember tehát nem a tökéletesség, de előképe lehet egy holnapi ember tökéletesebb típusának. S itt mindenképpen az *emberre* tevődik a hangsúly, akitől a másik ember *embersége* nemcsak hogy nem áll távol, hanem egyenesen rokon vele, mert emberségért emberségre szövetezik mindenkivel, aki alkotni, élni, tudni vágyik magamagáért is, társaiért is. Akinék tetteiben, szavaiban, felelősségében már a megvalósult szocializmust gyanítjuk.